

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Чернігівський національний технологічний університет
Черкаський державний технологічний університет
Департамент фінансів Вінницької обласної державної адміністрації
Державна фінансова інспекція у Вінницькій області**

**«ОБЛІК, КОНТРОЛЬ І АНАЛІЗ В
УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

VII всеукраїнської науково-практичної

Інтернет - конференції

27 березня 2019 року

(частина I)

Вінниця 2019

УДК 657:334.72

Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю : зб. наук. пр. VII Всеукр. наук.-практ. Інтернет–конф., 27 берез. 2019 р.: у 2-х ч. - Ч. I. – Вінниця : ВРВ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. – 46 с.

У збірнику VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції розглядаються наукові праці, присвячені дослідженню сучасного стану фінансово-аналітичного забезпечення розвитку діяльності підприємств в сучасних умовах господарювання, актуальним проблемам та перспективам розвитку вітчизняної системи обліку, інноваційні методики аналізу господарської діяльності, сучасним інформаційним технологіям в обліку, контролі та аналізі; висвітлюються питання соціально-економічного розвитку підприємництва. Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії - **Замкова Н.Л.**, д.філос.н., професор

Відповідальний секретар - **Мартінова Л.Б.**, д.е.н., доцент

Члени редакційної колегії:

Даценко Г.В., к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування

Бондаренко В.М., д.е.н., професор, декан обліково-фінансового факультету;

Гладій І.О., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування;

Денисюк О.М., д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування;

Кудирко О.М., к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування.

Друкується за ухвалою Вченої Ради Вінницького торговельно- економічного інституту КНТЕУ.

Відповідальність за достовірність фактів, статистичної інформації, власних імен, цитат та інших відомостей, наданих у рукописах, несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

Бондар Т.Л. – к.е.н., старший викладач кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ВИТРАТ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ	5
Гладій І.О. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ ОПТИМІЗАЦІЇ ЦІНОУТВОРЕННЯ .	7
Дзюба О.М. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	10
Ковальчук С.П. – к.е.н, доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯМ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	12
Коваленко В.В. – асистент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СУЧАСНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА З ВИКОРИСТАННЯМ МЕТОДОЛОГІЇ «COSO ERM»	15
Копчикова І.В. – к.е.н., старший викладач кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ФАКТОГРАФІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ТОВАРНИХ ВТРАТ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ	18
Коцеруба Н.В. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПРОЦЕДУРИ ТА ПРИЙОМИ АНАЛІЗУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АУДИТУ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	21

Крупельницька І.Г. к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В БЮДЖЕТНИХ СФЕРІ	26
Кудирко О.М. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ УПРАВЛІННЯ ТОВАРНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ	28
Лобачева І.Ф. – к.пед.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ РУХУ ГРОШОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	31
Майстер Л.А. – к.е.н., старший викладач кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ У СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ РІЗНИХ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	34
Откаленко О.М. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	37
Покиньчерда В.В. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ	40
Чолій Л.О. – аспірант Київський національний торговельно-економічний університет ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	43

й обґрунтованості облікових даних та обумовлює потребу у належному документальному забезпеченні товарних втрат для підвищення якості контрольних процедур і пошуку шляхів мінімізації їх обсягу.

Список використаної літератури:

1. Кім Ю.Г., Сопко В.В. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 600 с.

2. Копчикова І. В. Облік і контроль товарних втрат торговельних мереж: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09 / Київ, 2018. 290 с.

УДК 657

Коцера Н.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

м.Вінниця

ПРОЦЕДУРИ ТА ПРИЙОМИ АНАЛІЗУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АУДИТУ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснення аудиту, як форми контролю майнового стану підприємства відбувається на основі проведення аналізу показників, які його характеризують.

Так, серед праць, які містять відомості про окремі питання теоретико-методологічного характеру щодо застосування аналітичних процедур під час аудиту, особливої уваги заслуговують доробки вітчизняних та зарубіжних теоретиків та практиків: Адамса Р., Андрєєва В. Д., Бондара В.П., Бутинця Ф.Ф., Данилевського Ю.А., Дорош Н. І., Дефліза Ф. Л., Дженіка Г. Р., Кармайкла Д., Кузьмінського А. М., Лазаришиної І. Д., Мниха Є. В., Петрик О. А., Подольського В. І., Редченка К. І., Соколова Я. В., Шеремета А. Д. та інших. Не дивлячись на теоретичну, методичну та практичну цінність публікацій присвячених питанням застосування аналітичних процедур в аудиті, проблеми їх методологічного вдосконалення є досить складними і не можуть бути комплексно вирішені в рамках однієї чи навіть ряду наукових публікацій. Тому, ми вважаємо за необхідність розглянути особливості організаційно-методологічних основ застосування аналітичних процедур при проведенні аудиту майнового стану підприємства.

Аналіз праць та публікацій таких науковців, як: Мних Є. В., Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г., Ковальов В. В. та інші, дозволяє під методикою аналізу розуміти «узагальнення досвіду, результатів використання конкретних способів, прийомів відображення й оброблення економічної інформації, та прийняття обґрунтованих управлінських рішень».

Проведений нами аналіз наведених у різних літературних джерелах трактувань поняття аналітичних процедур аудиту, дозволяє розглядати їх як «методи отримання аудиторських доказів» [3], як методи оцінки «фінансової інформації на основі вивчення ймовірних співвідношень між фінансовими та нефінансовими даними, в тому числі порівняння записаних сум з очікуваними

сумами, які визначив аудитор», а також як метод «аналізу найважливіших показників і співвідношень, включаючи підсумкове дослідження відхилень і взаємозв'язків, які суперечать іншій інформації, що стосується цієї справи, або відхиляються від показників, які очікуються» [2].

Ми ж схилиємося до думки Мельника М.В., Шеремети А.Д., Рогуленка Т.М., які визначають аналітичні процедури як «аналіз й оцінку отриманої аудитором інформації, дослідження важливих фінансово-економічних показників економічного суб'єкта, що перевіряється, з метою виявлення незвичайних та неправильно відображених в обліку фактів господарської діяльності, а також з'ясування причин таких помилок і викривлень» [3].

Слід відзначити, що аналітичні процедури аудиту чітко визначені відповідними національними та міжнародними стандартами, а також положеннями зовнішнього та внутрішнього аудиту. Так, їх застосування згідно МСА 520 передбачає аналіз основних відносних показників та порівнянь, включно з подальшим дослідженням змін і відхилень, взаємозв'язків і взаємозалежностей, котрі суперечать іншій інформації про предмет дослідження або не відповідають очікуваним параметрам.

Управління майновим станом підприємства у конкурентному середовищі, де на їх показники впливає ряд чинників, як зовнішніх так і внутрішніх, передбачає об'єктивне, неупереджене та системне оцінювання можливостей його формування. Через багатоплановість оцінок у сферах захисту суспільних інтересів та бізнес-інтересів власників виникає необхідність у проведенні системних аналітичних досліджень внутрішніми та зовнішніми аудитором. Це пояснюється тим, що «...серед власників понад дві третини учасників управлінського процесу не мають фахових знань з управлінського обліку і змушені користуватися послугами незалежних і компетентних аудиторів» [4, с.458].

Також, від якості виконання аудиторських процедур залежить і якість проведення аудиту. В залежності від конкретних умов його здійснення аудитор використовує широкий спектр аудиторських процедур «...для збору достатніх, надійних і достовірних аудиторських доказів...», які є основою прийняття обґрунтованих рішень відносно об'єктів перевірки. Так, у процесі формування аудиторських доказів, важливе значення відіграє належне застосування аналітичних процедур.

Метою застосування аналітичних процедур є [2]:

- ознайомлення з фінансовим та майновим станом підприємства;
- оцінка здатності підприємства функціонувати в майбутньому;
- виявлення ймовірних помилок у фінансовій звітності;
- скорочення детальної аудиторської перевірки;
- аналіз конкретних розділів та об'єктів обліку

Основною метою застосування аналітичних процедур «є отримання достатніх і надійних аудиторських доказів» [3]. За допомогою яких можна «виявити слабкі сторони економічного суб'єкта, суперечності в інформаційних джерелах, натрапити на суттєві помилки, зміст яких

розкривається в подальшому з допомогою інших аудиторських процедур, або спрогнозувати його фінансово-господарську діяльність у майбутньому [1, с. 77].

Разом з тим, у літературних джерелах та діючих в Україні методичних рекомендаціях, в яких знаходять своє відображення питання методики та організації аудиту майнового стану, перш за все, приділено значну увагу аудиторському підтвердженню достовірності даних про майно, при цьому ігноруючи реалізацію аналітичних процедур аудиту [4]. «Практика здійснення аудиту...свідчить про об'єктивну необхідність застосування аналітичних процедур в аудиторському процесі,... оскільки аналітичні процедури є одним із видів аудиторських процедур, які аудитор використовує для формування аудиторських доказів високого рівня достовірності» [3].

Аналітичні процедури включають також «вивчення ідентифікованих відхилень та взаємозв'язків, що... значно відхиляються від прогнозованих сум» [5, с. 483]. Таке трактування дає чітке розуміння сутності аналітичних процедур, з однієї сторони як засобів практичної реалізації аналітичної функції управління під час дослідження коефіцієнтів, з іншої – як реалізатор контрольної функції управління шляхом виявлення причин відхилень. На нашу думку, ототожнення аналітичних процедур з аналізом фінансового стану є помилковим, оскільки «аналітичні процедури включають ще багато інших видів аналізу» та «пов'язане з неправильним розумінням функціональних дій аудитора на різних етапах перевірки» [5, с. 177].

Всі розглянуті нами підходи до поняття визначень аналітичних процедур заслуговують на увагу, проте «... в них відсутня інформація про аналітичні процедури як одного із видів аудиторських процедур по суті» [3]. З огляду на це, аналітичні процедури слід розглядати як один із видів аудиторських процедур оцінки ризиків та процедур по суті, «зміст яких полягає в аналізі та оцінці найважливіших співвідношень між фінансовими та не фінансовими показниками і тенденцій з наступним дослідженням незвичайних коливань, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією або відхиляються від прогнозованих значень, визначених аудитором» [3].

Ключову роль у теорії та практиці аудиту майнового стану підприємства відіграє класифікація аналітичних процедур, яка розглядається вченими економістами по-різному. З огляду на проведені дослідження зауважимо, що існуючі класифікації аналітичних процедур акцентують увагу на сутності процедур, але у відриві від поетапної аудиторської перевірки і відображають тільки окремі класифікаційні ознаки. Тому для практики аудиту майнового стану ми пропонуємо перелік аналітичних процедур за видовими ознаками в розрізі етапів здійснення аудиту (рис. 1):

Як видно з рис. 1 деякі основні види аналітичних процедур повторюються на різних етапах перевірки. Це означає, що аудитор на кожному з етапів використовує вже уточнені дані значень з урахуванням виправлень, зроблених за результатами аудиту.

Застосування аналітичних процедур на різних етапах аудиту майнового стану підприємства

I. Етап попереднього планування

- аналіз засновницьких документів і складу власників;
- горизонтальний і вертикальний аналіз балансу та звіту про фінансові результати;
- розрахунок та аналіз результативних показників майнового стану підприємства
- аналіз організаційної структури економічного суб'єкта;
- внутрішньогалузевий аналіз;
- порівняння фактичного виду основної діяльності з діяльністю за статутом;
- аналіз облікової політики.

II. Етап планування

- горизонтальний і вертикальний аналіз балансу;
- розрахунок і аналіз показників майнового стану підприємства ;
- аналіз облікової політики;
- аналітичний огляд головної книги і реєстрів бухгалтерського обліку;
- аналіз основних положень договорів об'єкта перевірки;
- аналіз змін у нормативних документах з бухгалтерського обліку й оподаткування;
- аналіз відхилень показників основної діяльності об'єкта перевірки

III. Етап перевірки по свті

- перевірка послідовності застосування облікової політики від періоду до періоду щодо конкретних господарських операцій;
- розрахунок та аналіз значень і тенденцій основних результативних показників з метою виявлення відхилень;
- перевірка правильності перенесення залишків за статтями фінансової звітності на початок поточного періоду з попереднього періоду, що здійснюється шляхом простого зіставлення цих показників у фінансовій звітності двох зазначених періодів;
- зіставлення записів фінансової звітності, Головної книги і реєстрів бухгалтерського обліку з метою оцінки їх відповідності;
- звіряння залишків і оборотів за рахунками звітного та попередніх періодів, виявлення суттєвих або несподіваних відхилень, аналіз їх причин;
- аналіз звітних даних з даними відповідних кошторисів і планів;
- аналітичний огляд записів Головної книги з метою виявлення нетипових бухгалтерських проведення, що підлягають детальному розгляду;
- спеціальні аналітичні процедури за кожним сегментом фінансової звітності з метою отримання аудиторських доказів достовірності її показників

IV. Завершальний етап

- аналітичний огляд аудиторської документації;
- аналіз подій після звітної дати;
- узагальнений аналіз відхилень і їх причин;
- аналітичний огляд положень програм аудиту;
- аналіз та оцінка достатності (кількісної та якісної) аудиторських доказів;
- аналіз обґрунтованості висновків аудитора

Рисунок 1. Перелік аналітичних процедур за етапами аудиту майнового стану підприємства

На етапі планування аудиту рекомендується проводити порівняльний аналіз шляхом зіставлення даних, отриманих із внутрішніх та зовнішніх джерел з метою «виявлення «проблемних зон» в діяльності суб'єкта

господарювання», наявність яких характеризується різкими змінами тенденцій, суттєвими відхиленнями від середніх даних на певні дати, та підготовки до проведення основного аудиту, раціонально розподіливши робочий час та обов'язки незалежних аудиторів

На етапі проведення основного аудиту ефективність роботи зростає, якщо «до стандартних процедур по суті – тестування, опитування... додаються ... методи горизонтального, вертикального, факторного аналізів та математичного моделювання...» [5, с.177]. Застосування цих новітніх методів знижують аудиторський ризик, адже «... комбінація таких видів аналізу практично усуває ... неправдиві свідчення, неадекватні вибірки тощо з процесу отримання аудиторських доказів» [5, с.177]. На завершальному етапі аудитор проводить аналіз на основі даних, підтверджених на попередніх етапах.

Застосування аналітичних процедур на початковій стадії необхідне «для отримання розуміння суб'єкта господарювання та його середовища..., які раніше були невідомі аудитору» та «... допоможе йому при визначенні характеру, часу та обсягу подальших аудиторських процедур» [3].

На основній стадії проведення аудиту необхідно поєднувати аналітичні процедури з іншими аудиторськими процедурами, так як це дозволить «... виявити відхилення від попередніх періодів, від плану, норм і нормативів, а також причини їх виникнення» [3]. Аудитор повинен звернути увагу на неочікувані відхилення за проведеними розрахунками, якщо такі мають місце, оскільки вони можуть вказувати на допущення помилок в обліку та звітності, та визначити характер їх впливу, відобразивши в робочій документації одержані результати.

На завершальній стадії аудиту обов'язковість застосування аналітичних процедур зумовлена «... необхідністю визначення загальної ефективності аналітичних процедур, здійснених на початковій та контрольній-аналітичній стадіях», а також тим, що їх використання допоможе аудитору сформулювати рекомендації щодо «... підвищення ефективності використання... ресурсів» та по завершенню, результати виконання аналітичних процедур відображається аудитором у робочій документації.

Отже, роль та значення аналітичних процедур в аудиті майнового стану підприємства полягає в тому, що вони менш трудомісткі та більш ефективні, ніж аудиторські процедури, зорієнтовані на первинні документи та облікові регістри. Необхідність використання аналітичних процедур на кожному етапі здійснення аудиту зумовлена можливістю виявлення рівня впливу різних чинників на відхилення фактичних даних від заданих параметрів того чи іншого об'єкта перевірки та допоможе об'єктивно оцінити основну діяльність підприємства та розробити конкретні заходи для усунення виявлених недоліків.

Список використаної літератури:

1. Денисюк О. Г. Структура майнового потенціалу господарюючих систем / О. Г. Денисюк. // Міжнародної науково-практичної конференції – Перемишль : Наука і освіта. – 2016. – С. 17–20.

2. Пелешко Н. М. Аналітичні процедури аудиту доходів і витрат підприємства / Н. М. 2. Пелешко. // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – №647. – С. 458–462.

3. Рилєєв С. В. Аналіз майнового потенціалу підприємств: регіонально-галузевий аспект / С. В. Рилєєв. // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2013. – №2. – С. 301–307.

4. Шалімова Н. С. Теоретичні засади аудиту фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / Н. С. Шалімова – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/3357/1/41.pdf>.

5. Кірейцев Г. Г. Обліково-аналітична система сільськогосподарського підприємства в умовах антикризового управління / Г. Г. Кірейцев. // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. – 2009. – №3. – С. 84–90.

УДК 657

Крупельницька І.Г.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В БЮДЖЕТНИХ СФЕРІ

Реформування існуючої системи державного аудиту в бюджетних установах й розробка його нормативно-правової бази, у тому числі й внутрішнього аудиту потребують ефективного державного регулювання. Економічні передумови діяльності внутрішнього аудиту в бюджетних установах обумовлюються трансформаційними процесами в Україні в теперішній час.

Для бюджетних установ внутрішній аудит необхідний і актуальний, як інструмент внутрішнього контролю всіх напрямків діяльності господарюючого суб'єкта, особливо, враховуючи сучасний стан нашої економіки: нестабільність законодавства, фінансова та політична кризи. За ринкових умов зростає роль внутрішнього аудиту в бюджетних установах, оскільки потрібно провадити активний пошук ефективного використання кожного фінансового ресурсу й здійснювати жорсткий та ефективний контроль за витратами.

Необхідність організації внутрішнього аудиту в бюджетних установах обумовлюється тим, що сьогодні спостерігається тенденція зростання різних видів надаваних платних послуг і робіт, які виконують бюджетні установи залежно від профілю своєї діяльності.

Розглядаючи позицію державного регулювання у вирішенні назрілих питань внутрішнього аудиту в державному секторі, слід зазначити, що Міністерством фінансів України разом із Державною аудиторською службою України розроблена Концепція розвитку державного внутрішнього фінансового контролю, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України та спрямована на зміну ідеології фінансового контролю відповідно до